

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Åbengtshöjden, Filipstads kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610166
Mittpunktskoordinat:	1419772 - 6634532
Totalareal:	441 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekade enligt både Habitatdirektivet och Fågeldirektivet
Fastigheter:	Filipstads kommun: Saxån 1:34
Ägandeförhållande:	Bergviks Skog AB

Beskrivning av området

Natura 2000-området omfattar Åbergshöjdens naturreservat som bildades 2001. Området är beläget på en skogklädd höjd norr om sjön Saxen, och utgörs av en central platå med markerade sluttningar åt såväl öster, söder som väster. Nivåerna varierar mellan 185 m ö h i den västra kanten och som högst 383 m ö h på Bograngsberget i nordöstra delen. Ungefär 15 % av marken utgörs av myrar. Myrarna är av varierande storlek och typer och finns spridda över hela området. Delområden med hållmarker och tunna jordlager förekommer också, framförallt kring Orrmossen. Terrängen är bruten med branter, blockmarker, lodytor, bäckflöden och små dalstråk, vilket gör vissa delområden svårtillgängliga.

Skogsbestånden varierar starkt från högproduktiva delområden med betydande lövträdsinslag i de nedre delarna av sluttningarna till magra marker i de centrala och norra delarna. Gran dominerar skogsbestånden och utgör ca 80 % av totala virkesvolymen. Lövträdsinslaget är relativt stort med en andel av ca 13 %, sett över hela området, med en koncentration i vissa delområden, speciellt de västra sluttningarna. Skogens ålder ligger genomsnittligt över 100 år. Den äldsta uppmätta trädåldern är 250 år.

Med sitt läge ”mitt i Bergslagen” har skogen brukats i järnhanterings tjänst sedan 1500-talet. Omfattningen av virkesfångsten har dock varierat kraftigt från en begränsad omfattning under 1500- och 1600-talet till en större verksamhet under 1700- och 1800-talet. Det var i första hand behovet av ved för framställning av träkol som avgjorde skogsbrukets inriktning.

Saxåhyttan på sjön Saxens nordvästra strand finns omtalad i Gustav Wasas Jordebok år 1540, men kan ha funnits i någon form ännu tidigare, kanske redan på 1300-talet. År 1638 byggdes Mörttjärnshyttan söder om och i omedelbar närhet till reservatsområdet.

Saxåhyttan lades ner strax efter sekelskiftet 1900 (medan Mörttjärnshyttan lagts ner redan vid mitten av 1700-talet) men kolningen på hyttans skogar fortsatte ända fram till slutet av 1940-talet. På Åbengtshöjden finns avverkningsytor och skogssådder som gjorts under de första decennierna på 1900-talet. Sedan kolningen upphörde omkring 1950 har emellertid endast enstaka smärre avverkningar skett. Skogen har i stort sett stått orörd under de senaste 50 åren.

Trots mänsklig påverkan hyser Åbengtshöjden höga biologiska värden. Området är bland annat känt för sitt rika fågelliv. En större spelplats för tjäder finns inom området och Orrmossen torde inte ha fått sitt namn utan anledning. Under 1980-talet sågs här regelbundet den vitryggiga hackspetten. Av övriga hackspettsarter påträffas spillkråka, mindre hackspett och tretåig hackspett. Exempel på andra observerade arter är järpe, pärluggla, sparvuggla, lavskrika och mindre flugsnappare.

Åbengtshöjden har successivt tilldragit sig ökat intresse pga. sina naturskogskvaliteter och en imponerande kryptogamflora. Av en sammanställning från inventeringar som genomförts 1996 och 1997 påträffades ett 20-tal rödlistade kryptogamer och fåglar.

Ingående naturtyp enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)
9010	Västlig taiga	375
7140	Öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungfly	65

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Artkod	Artnamn
1386	Grön sköldmossa <i>Buxbaumia viridis</i>

Ingående arter enligt fågeldirektivet

Artkod	Artnamn
A104	Järpe <i>Bonasa bonasia</i>
A217	Sparvuggla <i>Glaucidium passerinum</i>
A108	Tjäder <i>Tetrao urogallus</i>
A223	Pärluggla <i>Aegolius funereus</i>
A236	Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>
A241	Tretåig hackspett <i>Picoides tridactylus</i>
A409	Orre <i>Tetrao tetrix</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Åbengtshöjden är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna och de ingående fågelarterna på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls.

I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna och fågelarterna inom Åbengtshöjdens Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 375 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar har en ostörd hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>
Öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungfly (7140)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 65 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vegetationen är naturligt lågvuxen på minst x ha. Högvuxna negativa indikatorarter täcker ej mer än 1 m²/ha. - Krontäckningen av träd och buskar ska vara mellan 0-x % och stamantalet ska vara mindre än 1000st/ha. - Arealen ska ha ostörd hydrologi och hydrokemi. - Utbredning av mosse- och kärrpartier ska bibehållas. - Förekomst av öppet vatten ska bibehållas. <p><i>Typiska arter</i></p>
Grön sköldmossa (1386)	<p><i>Populationsstorlek</i></p> <p><i>Artens livsmiljö</i></p> <p>Samma bevarandemål som för naturtypen 9010</p>
Järpe (A104) Tjäder (A108) Sparvuggla (A217) Spillkråka (A236) Tretåig hackspett (A241) Orre (A409)	<p><i>Populationsstorlek</i></p> <p><i>Arternas livsmiljö</i></p> <p>Samma bevarandemål som för naturtypen 9010 Samma bevarandemål som för naturtypen 7140</p>

*/Bevarandemålen fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att ingående naturtyper och arter ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

9010 Västlig taiga

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen).
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:

- Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
- Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
- Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
- Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser för fåglar.

- Ostörd hydrologi i myrmarker och sumpskogar.
- Påtaglig minskning av antalet typiska arter och deras populationer får ej ske. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar bevarandestatus hos naturtypen.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

- Omgivningar med intakt naturmiljö. Skogsbruk bör undvikas eller bedrivs med utökad naturvårdshänsyn i närheten av myrmarken.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Strukturer/formelement (strängar, höljor, gölar mm) bibehålls i samma omfattning och geografiska spridning. Undantag då förändringen är en positiv effekt av skötsel och restaureringsåtgärder.
- Täckningsgraden av botten-, fält och buskskikt bör inte förändras nämnvärt. Undantag förändringar som kan klassas som naturliga eller en positiv effekt efter restaureringsåtgärd.
- Skötsel i form av återkommande slyröjning, slåtter alternativt extensivt bete kan behövas i områden som riskerar att växa igen. Hävden är i vissa fall en förutsättning för att naturvärden knutna till öppna miljöer ska bibehållas. Detta gäller dock främst rikkärr i södra Sverige.
- Ingen påtaglig minskning av naturtypernas typiska arter.

1386 Grön sköldmossa

Grön sköldmossa växer på multnande lågor i frisk till fuktig barr- eller blandskog. Substratet är främst murken och mjuk ved av gran i sent nedbrytningsstadium, men den kan även förekomma på ved av tall och lövträd samt barrförna. De substrat som mossan föredrar är relativt kortlivade och därför är det viktigt att det finns en kontinuerlig tillgång på lämplig ved inom spridningsavstånd på varje lokal.

Hackspettarna – A236 spillkråka och **A241** tretåig hackspett

Skogsbrand har historiskt sett spelat en viktig roll för hackspettarna, på kort sikt genom insektsrikedom på brandfältet och på lång sikt genom bildandet av lövbrännor. Lämpliga häckningsplatser är grova stammar av främst, asp, tall eller bok. God tillgång på lövträd, framförallt asp, är ett gemensamt krav för hackspettarna. Död ved är en annan viktig faktor. Födan utgörs främst av vedlevande insekter och myror. Rotrötade granar med hästmyror är en favorit hos *spillkråka* medan den *tretåiga hackspetten* gärna äter barkborrar. Mindre påverkade skogar, olikåldrad blandskog med inslag av sumpskogar utgör ett lämpligt habitat för hackspettarna. Äldre alstrandskog är även lämpligt habitat för den tretåiga hackspetten.

Skogshönsen – A104 järpe, A108 tjäder och A409 orre

Järpen föredrar tät blandskog, ofta i anslutning till surdråg eller bäckar. Andelen lövträd bör ej understiga 10 %. En viktig födoresurs under vintern är alknoppar, alhången samt björkhången varför dessa måste finnas i området. I anknytning till födan krävs tillgång på skyddande vegetation till exempel tät ungskog av gran. God tillgång på insekter är mycket viktigt för kycklingarnas överlevnad. Järpen kräver revir på 25-50 ha och förekommer sällan i skogar mindre än 25 ha.

Tjädern kräver större sammanhängande skogsområden som innehåller en variation både då det gäller successionsstadier men även skogstyper. Arten förekommer sällan i områden under 25 km². Vintertid kräver tjädern äldre successionsfaser av talldominerad skog där den födosöker tallbarr och tallskott. På sommaren förekommer fågeln i varierande skogstyper, från gammal bärrik skog till nybildade hyggen. Våtmarksområden är även av stor betydelse för tjädern, främst på våren då hönan livnär sig på skott av tuvull men även som födosöksplats för kycklingarna, vilka livnär sig på insekter under de första veckorna. Förutom att tjädern kräver mycket stora varierande skogsområden är den starkt knuten till speciella spelplatser, till vilka den traditionsbundet besöker.

Orren förekommer på relativt öppna marker som myrar och hedar och i närheten av dessa omgivningar samt på tidiga successioner efter hyggen och skogsbränder. Liksom för de övriga skogshönsen är tillgången på insekter viktiga för kycklingarnas överlevnad. Björknoppar är viktig diet under vintern. Orren kräver likt järpen och tjädern stora arealer, mellan 25-75 km² är vanligt.

A217 Sparvuggla

Tillgång på lämpliga boplatser i form av gamla bohål från större hackspett eller tretåig hackspett är ett krav för sparvugglan. Den optimala häckningsmiljön är gammal, flerskiktad grandominerad blandskog med rik förekomst av grova lövträd (främst asp, björk och al). Sparvugglan är dock relativt flexibel och påträffas även i rena produktionsbestånd med hyggen, så länge lämpliga bohål förekommer. I södra Sverige påträffas den ofta på gammal, igenväxande inägomark där den häckar i äldre asp. Uggans jaktmarker är i storleksordningen 1,5 km² och dess föda består av gnagare och fågelungar.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Föreskrifter och skötselplan i gällande beslut för Åbengtshöjdens naturreservat bedöms på ett fullgott sätt eliminera traditionell hotbild mot de naturtyper och de arter som finns inom området. Skogsbruk, markavvattnande åtgärder och annan exploatering är vanligtvis det största hotet mot dessa naturtyper och arter. Åtgärder som sker i det runtomliggande skogslandskapet kan dock indirekt utgöra hot. För flera av fågelarterna utgör fragmentering av skog ett hot. Åbengtshöjdens Natura 2000-område kan bidra både med boplatser och föda. För att tillfredsställa fåglarnas krav krävs en god tillämpning av naturvårdshänsyn i det omgivande skogslandskapet. Exempel på hänsyn som kan vara aktuellt i detta fall är att eftersträva en begränsning av hyggens storlek, bevara lövträdsinslag i barrskogen under hela beståndets växttid samt lämna kvar grova lövträd, träd av hög ålder, döende och döda träd, hålträd och boträd. Bevarandet av fågelarterna bör ses ur ett landskapsperspektiv. För arten *grön sköldmossa* är det framförallt skogsavverkning (ändrat mikroklimat, ökad exponering och uttorkning) och bristen på grov död ved i skogen som utgör det allvarligaste hotet. Vid

växtplatser med grön sköldmossa som påträffas nära reservatsgränsen är det viktigt att poängtera den omgivande skogens betydelse.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna och arterna i Åbengtshöjdens Natura 2000-område uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus.

Gällande regelverk 2006

- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Sparvuggla, spillkråka och tretåig hackspett är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Orre, järpe och tjäder få jagas på de tider som anges i bilaga 1 till jaktförordningen (1987:905), övriga tider är den fredad. Fredningen gäller också arternas ägg och bon.
- Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsen.
- I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av ovan nämnda arter, samt förvaring av levande exemplar. Import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket.
- Grön sköldmossa är fridlyst enligt artskyddsförordningen (1998:179)
- Åbengtshöjden är naturreservat. Syftet med reservatet är att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i området och däri ytformer, naturskogar och våtmarker. Syftet är dessutom att bevara och åskådliggöra kulturhistoriska element som vittnar om tidigare skoglig markanvändning. Området är undantaget från skogsbruk och kommer i huvudsak att få utvecklas fritt. Plockhuggning och/eller ringbarkning av gran görs i delar av området där gran håller på att konkurrera ut lövträd. Detta gäller främst i de asprika sluttningarna i väster.
- Åbengtshöjdens markägare, Bergviks Skog AB, har tagit med delar av området i sin planläggning för bolagets skyddsområde för vitryggig hackspett. Den vitryggiga hackspetten observerades ett flertal gånger i området under 1980-talet.

Bevarandestatus idag

9010 Västlig taiga

Nationellt:

Naturtypens naturvärden är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och triviallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktionsskogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Åbengtshöjden:

Trots tidigare mänsklig påverkan i Åbengtshöjdens skogsmark hyser stor del av skogen naturskogskaraktär med en mycket skyddsvärd flora och fauna. Sannolikt har områdets topografi med svåråtkomliga partier i branter och blockig terräng samt inslag av myrmarker och bäckstråk bidragit till att förutsättningar för många arter bibehållits. Terrängförhållandena tillsammans med hög mark- och luftfuktighet har bidragit till många störningskänsliga arter påträffas i området. Gran dominerar i området men lövträdsinslaget är påfallande och beräknas utgöra drygt 10 % av virkesvolymen. Lövträden är spridda i området men finns mer koncentrerat i vissa delområden, speciellt den västa sluttningen. Mängden lågor, döda och döende träd varierar över området, bitvis är förekomsten mycket sparsam, men generellt sett är tillgången god. På sikt kommer mängden död ved att öka. Detta genom att skogen får utvecklas fritt.

Av naturtypens typiska svamparter förekommer bland annat stjärntagging, kandelabersvamp, doftskinn, kötticka, gränstikka, stor aspticka och vedticka. Exempel på typiska lavararter som påträffas är garnlav, violettgrå tagellav, läderlappsav, lunglav, stuplav och bårdlav. Vad det gäller fågelarter påträffas lavskrika, tjäder, spillkråka, tretåig hackspett med flera. Utöver de många arterna som tas upp på listan över naturtypiska arter förekommer en rad signalarter, vilka indikerar ett område med hög och jämn luftfuktighet samt kontinuitet av både löv- och barrträd samt död ved i olika former.

Bevarandestatusen för västlig taiga bedöms vara gynnsam.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

Totalarealen av Sveriges myrar och kärr har minskat kraftigt under 1900-talet, trots detta finns fortfarande relativt stora arealer kvar, undantag då det gäller rikkärr. Orsaker till att myrhabitaten har minskat är uppodling, markavvattning och storskaliga torvtäkter. Flera av de kvarvarande myrarna och kärren bär också spår av lokala skador i form av mindre husbehovstäkter och markavvattningsprojekt. Skadorna är mest förekommande på de små myrarna söder om Limes Norrlandicus medan de bäst bevarade habitaten är belägna i fjällen.

Det ökande kvävenedfallet leder till igenväxning med beskuggning och ändrade konkurrensförhållanden som följd. Hotet från kvävenedfall är som störst i södra Sverige där nedfallet är som högst.

Åbengtshöjden:

Ett flertal myrobject ligger insprängda i Åbergshöjdens skogslandskap. Någon närmare inventering av myrarna har inte skett, varför förekomst och utbredning av typiska arter är okänd. Bevarandestatusen är oklar.

1386 Grön sköldmossa

Nationellt:

Grön sköldmossa är känd från cirka 500 lokaler i landet. I Sverige finns cirka en tredjedel av artens världspopulation, och Sverige är det land som har flest lokaler. Grön sköldmossa är rödlistad i Sverige och placerad i kategorin missgynnad (NT). Rödlistningen beror på bristen på lämpligt substrat, död ved i lämplig nedbrytningsfas, samt att förekomsten av arten på kända växtlokaler är mycket individfattig.

Åbengtshöjden:

Grön sköldmossa har påträffats på granlågor i Åbengtshöjdens södra del 1996 och 1997. Detaljerade uppgifter om mossans utbredning och populationsutveckling i Natura 2000-området saknas. Bevarandestatusen är troligtvis gynnsam men närmare inventering krävs för att fastställa detta. Kraven på lämplig livsmiljö tros vara uppfyllda. I bestånd som påträffas nära reservatsgränsen är det viktigt att poängtera den omgivande skogens betydelse, då arten kräver ett stabilt mikroklimat med hög och jämn luftfuktighet.

Bevarandestatus för ingående arter i fågeldirektivet

Nationellt:

A104 Järpe

Järpen häckar i hela landet med undantag från den fjällnära skogen samt Öland och Gotland. Arten har minskat betydligt under de senaste 30 åren på grund av det moderna skogsbruket. Idag uppskattats den svenska populationen till drygt 100 000 par, vilket beräknas utgöra cirka 17 % av den europeiska populationen utanför Ryssland. Trots en påtaglig minskning av det svenska beståndet anses arten inte vara hotad i landet.

A108 Tjäder

Den svenska populationen har uppskattats till 84 000 - 110 000 par (1990-talets mitt), vilket utgör ca 10 % av det europeiska beståndet (inkl. europeiska Ryssland). Starka minskningar har under de senaste 30 åren registrerats i Götaland och Svealand och även lokalt i Norrland. Orsaken till minskningen av tjäder beror främst på det storskaliga skogsbruket där landskapet kraftigt fragmenteras och stora monokulturer av gran och tall ersätter den tidigare, mer varierade skogen. Totalt sett finns dock inget hot mot artens fortlevnad i Sverige.

A217 Sparvuggla

Sparvugglan häckar i hela landet, undantaget Öland och Gotland. Tätheten avtar norrut och arten förekommer sparsamt till sällsynt i de inre delarna av Norrland. Det Svenska beståndet har uppskattats till mellan 12 000-16 000 par, vilket utgör ungefär hälften av det europeiska beståndet. Artens beståndsutveckling är i princip helt okänd. Flera tecken tyder dock på att det skett en expansion söderut under den senare delen av 1900-talet. BirdLife international listar sparvugglan som *secure* i Europa, men påpekar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande.

A236 Spillkråka

Spillkråkan har under 1900-talet spridit sig söderut i Sverige, troligtvis på grund av att skogsarealen i landets södra del har ökat kontinuerligt. Spillkråkan häckar i samtliga svenska län, dock fåtaligt i Norrlands inland. Det svenska beståndet uppskattas till i storleksordningen 20 000 - 35 000 par. Detta motsvarar ungefär 10 % av det samlade europeiska beståndet på 200 000 - 265 000 par. Beståndet i södra Sverige förefaller vara tämligen stabilt. BirdLife International listar spillkråkan som *secure* i Europa, men menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande.

A241 Tretåig hackspett

Tretåig hackspett häckar regelbundet i mellersta och norra Sverige, men är numera ovanlig söder om den biologiska norrlandsgränsen. Tillfälliga häckningar har konstaterats på Sydsvenska höglandet ner till Hallandsåsen i Skåne.

Det svenska beståndet beräknades vid mitten av 1990-talet till mellan 5 500 och 7 500 par, vilket utgör cirka 10 % av det samlade europeiska beståndet på knappt 60 000 par. Det svenska beståndet har minskat kraftigt under hela 1900-talet och i ökande takt efter 1950. Minskningen i de kustnära, av skogsbruk hårdast påverkade delarna av Norrland uppgår förmodligen till minst 80 %. Som en följd av detta har tyngdpunkten i artens förekomst gradvis förskjutits allt längre in mot de klimatiskt mer utsatta och totalt sett mindre produktiva fjällnära skogsområdena.

Tretåig hackspett är rödlistad i kategorin sårbar (VU) i Sverige. BirdLife International listar tretåig hackspett som *declining* i Europa och påpekat att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa och att arten inom regionen har en otillfredsställande bevarandestatus.

A409 Orre

Den svenska populationen har uppskattats till minst 170 000 par (1990-talets mitt). Den svenska andelen av den europeiska populationen (inkl. europeiska Ryssland) är minst 20 %. Många uppgifter från Götaland och Svealand tyder på starkt minskande stammar under 1990-talet. BirdLife International betecknar orren som ”sårbar” i Europa. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att den globala populationen inte är koncentrerad till Europa och att arten har en otillfredsställande bevarandestatus i området.

Bevarandestatus för fågeldirektivets arter på Åbengtshöjden:

Arterna förekommer sparsamt-allmänt i skogslandskapet runt Åbengtshöjden. Järpe och tjäder är relativt vanligt förekommande i hela området och en känd tjäderspelplats finns i områdets norra del. I övrigt saknas uppgifter om arternas populationsstorlek och trender.

Uppföljning

För att kunna bedöma naturtypers och arters bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Ett nationellt projekt pågår där metoder och arbetssätt anpassade för övervakning av Natura 2000 arbetas fram.

Bilaga

1. Karta över Natura 2000-området.
2. Utbredning av naturtyper (klart efter basinventeringen)

Referenser

- ArtDatabanken. *Faktablad för rödlistade arter*. www.artdata.slu.se (2005-02-02)
- Länsstyrelsen Värmland, Miljöenheten. *Beslutsunderlag och skötselplan till Åbengtshöjdens naturreservat*. Beslut 2001-06-25. Karlstad.
- Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000- Art och naturtypsvisa vägledningar*. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000*.
Version 4: 2004-05-07.
- Nitare, J. 2000. *Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, flora över kryptogamer*. 2:a upplagan. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.